

Lärarhandledning Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

Innehåll

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	2
Underlag Bokstäver för eleven – versaler	5
Underlag Bokstäver för eleven – gemener	7
Underlag Bokstäver – för läraren	9
Blankett för individuell kartläggning Aktivitet 3	10

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

I aktiviteten ges läraren möjlighet att få syn på om eleven

- kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler
- visar intresse för bokstäver
- kan namnge bokstäver
- kan skriva sitt eget namn
- har skrivriktningen klar för sig
- kan ange vad det står i vanliga ordbilder

Aktiviteten och observationspunkterna som ingår genomförs inom ordinarie undervisning, vilket innebär att läraren fångar upp och noterar det som sker spontant. Läs igenom hela aktiviteten eftersom kartläggning av olika observationspunkter kan kombineras. Läraren kan också, utöver vad som visar sig i den vardagliga verksamheten, behöva skapa läs- och skrivsituationer i undervisningen. Notering sker för varje enskild elev.

Förberedelser och material

- Blankett *Individuell kartläggning av elevens språkliga medvetenhet Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver*. En blankett för varje elev. Blanketten fylls i efter genomförd kartläggning.
- *Underlag Bokstäver versaler – för eleven* och *Underlag Bokstäver gemener – för eleven*. Bokstavsunderlagen klippas ut till bokstavskort. Bokstavskorten används vid observationspunkt *kan namnge bokstäver*.
- *Underlag Bokstäver – för läraren*. Kopiera ett underlag för varje elev. Samma underlag används i *Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud*.
- Till observationspunkt *kan ange vad det står i vanliga ordbilder* används tre kategorier av ordbilder. En kategori är elevernas namn, ytterligare en kategori är för eleverna välkända namn på symboler som skyltar och logotyper i vardagen. En tredje kategori är elevnära ord som ofta används i undervisningen och läses tillsammans. Exempel på ordbilder i den tredje kategorin är veckodagar, månader samt ord som ”ledsen”, ”glad”, ”röd”, ”pappa”, ”mamma”, ”hej” osv. Gör i ordning ordbilder ur varje kategori och klipp ut dem som lappar. Orden kan vara skrivna med antingen versaler eller gemener.
- Papper och skrivmaterial.

Genomförande

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler

Kartläggningen genomförs i samband med ordinarie undervisning eller i mer styrda aktiviteter där eleverna får uppgifter. Exempel på kommunikation kan vara att rita/skriva meddelanden, listor, skyltar osv. Läraren kan också ordna med en lärandemiljö och initiera lekar som uppmuntrar till att skriva listor, menyer, meddelanden osv. Sådana miljöer kan exempelvis vara resebyrå, restaurang, café, affär eller polisstation.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler. Uppmärksamma och notera om eleven kan rita bilder eller skriva bokstäver och symboler i syfte att berätta något.

Visar intresse för bokstäver

Kartläggningen genomförs i den ordinarie undervisningen.

OBSERVATIONSPUNKT

Visar intresse för bokstäver. Uppmärksamma och notera om eleven visar intresse för bokstäver genom att eleven spontant frågar vad det står exempelvis i en text, visar sina upptäckter med bokstäver, undrar vad läraren skriver, provar att läsa eller skriva, bygger ord, frågar hur något stavas osv.

Kan namnge bokstäver

Kartläggningen genomförs genom att läraren lägger ut bokstavskorten, både versaler och gemener, väl synliga på ett bord. Det går också bra att börja med versaler och därefter lägga ut gemener eller tvärtom. När tillfälle ges, uppmanas en elev i taget att plocka ut de bokstäver som hon eller han känner igen. Fråga eleven vilka bokstäverna är, det vill säga vad de heter eller hur de låter. Teckenspråkiga elever kan använda handalfabetet. Ett annat alternativ är att läraren i en mer planerad aktivitet tar fram *Underlag Bokstäver versaler – för eleven* och *Underlag Bokstäver gemener – för eleven* och ber eleven namnge de bokstäver hon eller han känner igen. Notera med ett kryss i *Underlag Bokstäver – för läraren* vilka bokstäver eleven känner till namnet eller ljudet på alternativt kan visa med hjälp av handalfabet.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan namnge bokstäver. Uppmärksamma och notera om eleven namnger eller använder handalfabetet för minst fem bokstäver eller känner till bokstävernas språkljud.

Kan skriva sitt eget namn

Kartläggningen genomförs i den ordinarie undervisningen.
Vid behov kan eleven använda dator till att skriva sitt namn.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan skriva sitt eget namn. Uppmärksamma och notera om eleven skriver sitt förnamn.

Har skrivriktningen klar för sig

Kartläggningen genomförs i den vardagliga verksamheten, i mer styrda aktiviteter där läraren ger eleverna uppgifter eller i samband med att eleverna skriver i leksituationer.

OBSERVATIONSPUNKT

Har skrivriktningen klar för sig. Uppmärksamma och notera om eleven skriver exempelvis sitt namn eller meddelanden osv. med korrekt skrivriktning.

Kan ange vad det står i vanliga ordbilder

Kartläggningen genomförs genom att läraren sitter med en grupp om exempelvis fem elever och plockar fram ordbilder som förberetts. Ett annat alternativ är att kartlägga i helgrupp och observera olika elever vid varje tillfälle. Fråga varje elev om ordbilder från alla tre kategorierna, dvs. elevernas namn, för eleverna välkända symboler som skyltar och logotyper i vardagen samt elevnära ord. Observera i vilka kategorier som eleven kan ange vad det står i ordbilden, dvs. om eleven känner igen ordbilden i sitt sammanhang eller om eleven läser med hjälp av ljudning. *Visuellt* inriktade elever går ofta direkt in på ortografisk helords-läsning. Ha ordbilderna till hands. Gör så här:

1. Ta fram en av ordbilderna med elevnamn.

2. Visa ordbilden för eleven.
Fråga: *Vad tror du att det står här?*
3. Fråga varje elev om ordbilder från alla tre kategorierna.
Observera vilka kategoriernas ordbilder som eleven identifierar.

OBSERVATIONSPUNKT

Kan ange vad det står i vanliga ordbilder. Uppmärksamma och notera om eleven kan ange tre ordbilder från en eller fler av kategorierna.

Stödja och utmana

Läraren behöver uppmärksamma den elev som ännu inte

- ritar/målar bilder, skriver bokstäver och symboler för att kommunicera
- skriver sitt namn
- intresserar sig för bokstäver
- namnger eller använder handalfabetet för minst fem bokstäver eller känner till bokstävernas språkljud
- känner till korrekt skrivriktning
- anger vad det står i tre för eleven vanligt förekommande ordbilder

En elev som kommit längre i sin utveckling visar troligen kunnande genom att

- skriva sitt eget och andras namn, egna meddelanden, listor, berättelser osv., med korrekt skrivriktning
- namnge eller använda handalfabetet för flertalet eller så gott som samtliga bokstäver
- med lätthet ange vad det står i ordbilder i alla tre kategorierna

Notera i Blanketten *Individuell kartläggning av elevens språkliga medvetenhet Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver*, hur undervisning kan stödja och utmana.

S	O	R	A
L	M	V	Q
E	Ä	N	T
Å	X	D	H

I	F	G	Ö
U	B	C	Y
K	W	P	Z
J			

s

o

r

a

l

m

v

q

e

ä

n

t

å

x

d

h

i	f	g	ö
u	b	c	y
k	w	p	z
j			

Underlag Bokstäver – för läraren

Elevens namn: _____

Bokstävernas namn – versaler och gemener

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Å	Ä	Ö
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	å	ä	ö

Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver

Namn: _____

Uppmärksamma och notera om eleven	Ja	Medverkar men behöver fortsatt stöd	Kommentarer om fortsatt undervisning för att stödja och utmana
kan kommunicera genom att rita bilder/skriva bokstäver och symboler.			
visar intresse för bokstäver.			
kan namnge bokstäver.			
kan skriva sitt eget namn.			
har skrivriktningen klar för sig.			
kan ange vad det står i vanliga ordbilder.			
Klar med aktiviteten			

Markera med ett datum i "Ja"-rutan när du har uppmärksammat det som anges i observationspunkten. Markera med datum i rutan "Medverkar men behöver fortsatt stöd" om eleven inte är klar med observationspunkten och notera i kommentarsfältet hur undervisningen kan hjälpa eleven att utvecklas utifrån sina förutsättningar. När eleven genomfört hela aktiviteten skrivs det aktuella datumet i "Klar med aktiviteten"-rutan.